

JOKE CUPERUS, NIEUWE VOORZITTER TOPCONSORTIUM: 'WATERTECHNOLOGIESECTOR IS TE BESCHIEDEN'

Tekst Marloes Hooimeijer | Fotografie Marcel Molle

Voor het Topconsortium Kennis en Innovatie Watertechnologie valt nog veel winst te behalen, zegt de nieuwe voorzitter Joke Cuperus. Het TKI moet zich dan wel wat minder bescheiden opstellen. En meer *'businesslike'* opereren. Zo kan het een volwaardig zusje worden van het TKI Deltatechnologie, dat hierin het goede voorbeeld geeft.

“Ik zit nog in de verkennende fase”, zegt PWN-directeur Joke Cuperus over haar recente benoeming als voorzitter van het Topconsortium Kennis en Innovatie (TKI) Watertechnologie (zie kader). Ze heeft haar eerste vergadering van het TKI inmiddels achter de rug en wil er ‘blanco’ ingaan. “Halverwege de vergadering kreeg ik het voorzittersstokje overgedragen door Roelof Kruize, directeur Waternet. Als ik ergens aan begin, wil ik het liefst niets horen. Ik wil met eigen ogen kijken, vragen stellen en ontdekken wat mijn verwonderpunten zijn. En die misschien weer net een tikkie anders aanpakken dan mijn voorganger.”

Hoe bent u eigenlijk in deze voorzittersfunctie terechtgekomen?

“Ik ben ervoor gevraagd door het TKI-bestuur. Dat is altijd leuk natuurlijk. Het had te maken met mijn brede achtergrond in water, bij PWN en daarvoor als directeur bij Rijkswaterstaat Oost-Nederland en Stadsbeheer Groningen. En ook met het feit dat wij met PWN Technologies (de private dochter van PWN – red.) als een van de weinige drinkwaterbedrijven al >

'Waterschappen en
drinkwaterbedrijven doen
nog te weinig samen'

'Ik ben heel erg gecharmeerd van cross-sectorale samenwerking met andere topsectoren'

zuiveringstechnologie internationaal weten te vermarkten. Onze membraantechnologie CeraMac vindt inmiddels haar weg naar Singapore, Engeland en Zwitserland. Ik heb in mijn diverse functies ook al regelmatig met kennisinstututen als Deltares en universiteiten te maken gehad. Dus die wereld is voor mij niet wezensvreemd. Ik heb geen seconde getwijfeld, vind het leuk om weer bestuurlijk aan de knoppen te kunnen draaien."

Waar wilt u het accent leggen?

"De watertechnologiesector heeft een duidelijker profiel gekregen in het buitenland, maar het kan nog beter. Het TKI Watertechnologie heeft zich tot nu nog te bescheiden opgesteld. Het is van belang dat we onze sector meer voor het voetlicht gaan brengen. Zoals ons broertje Deltatechnologie dat al doet. Wat we in Nederland doen is zijn internationale visitekaartje, wat grote baggeraars in staat stelt ook in het buitenland heroïsche dingen neer te zetten, zoals de opgespoten eilanden voor de kust van Dubai.

Ik vind dat we meer een volwaardig zusje van het TKI Deltatechnologie moeten worden. Zodat je een gezamenlijk pakket aanbiedt naar buiten, zeker ook internationaal. Want we zijn óók hartstikke goed in watertechnologie en moeten beter laten zien dat Nederland daar verstand van heeft. Rond het mondiale probleem van verzilting bijvoorbeeld, kunnen we een rol van betekenis spelen. Droge landen als Saoedi-Arabië worstelen daar enorm mee. Als ik op een internationaal congres ben, gaat het alleen maar daarover. Coastar, een project van onder meer Allied Waters, is natuurlijk al een prachtig visitekaartje. Daarin wordt gekeken naar ondergrondse technieken als zoetwaterberging om verzilting het hoofd te bieden. We doen ook al mooie dingen op het gebied van zuiveringstechnologie, *aqua minerals* en hergebruik van slib."

U zei bij uw benoeming u te willen richten op samenwerking en innovatie. Er wordt toch al hartstikke veel geïnnoveerd?

"Dat klopt, maar nu zijn bijvoorbeeld die ontziltingstechnieken nog onbetaalbaar om ze breed toe te kunnen passen. Het gaat me erom dit soort innovaties een slag verder te brengen. Om te kijken of kiemen van ontwikkeling kansrijk genoeg zijn om door te ontwikkelen. Zo niet, dan moet je ze afschieten. Het zou mooi zijn als je als TKI-projecten kunt genereren en honoreren waarvan niet alleen nut en noodzaak duidelijk zijn, maar die ook meer exposure geven, zodat je ze vervolgens internationaal kunt vermarkten. Ik merk binnen het TKI dat er wel behoefte is aan wat meer verzakelijking, meer *businesslike* te opereren.

'Het kennis-instituut moet wat zakelijker en pragmatischer leren kijken'

Het staat ook in de Kennis- en Innovatieagenda van het TKI. Dat lijkt me goed: je wilt niet alleen gezellig wat onderzoek doen, maar er ook wat van terug zien. Anders hoef je ook geen topsector te heten.

We moeten zoeken naar win-wins waar de hele waterketen wat aan heeft. Nu doen waterschappen en drinkwaterbedrijven nog te weinig samen. Tegelijkertijd groeit bij beide partijen wel het besef dat ze samen in hetzelfde proces zitten. Zelf ontvingen we laatst samen met het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier de Waterinnovatieprijs voor ons project 'Ge(ol)zond Water', waarin we met geavanceerde drinkwaterzuiveringstechnologie al bij de rioolwaterzuivering microverontreinigingen als medicijnresten uit het effluent halen.

Ik verwacht dat dit soort samenwerkingen steeds vanzelfsprekender gaat worden.

Een belangrijk accent is ook om het mkb te helpen de mooie innovaties die het in huis heeft te lanceren, want het blijft een puzzel om goede ideeën uit het bedrijfsleven te koppelen aan *launching customers*. Wat is er nou mooier dan om hun technologie binnen TKI-projecten te lanceren en ze zo ook internationaal een steuntje in de rug te geven. Mkb-bedrijven zijn vaak te klein om hun oplossingen zelfstandig op grotere schaal te vermarkten. Er zijn zo veel mooie voorbeelden, zoals de slibverdicker van DMT, waardoor slib efficiënter verwerkt kan worden, of de online bacteriemonitor van Microlan, die dient als *early warning system*. Advies- en ingenieursbureaus als Royal HaskoningDHV hebben internationaal al hun ingangen en met partners als NWP, Water Alliance en Envaqua gaan we er werk van maken de sector watertechnologie internationaal meer op de kaart te zetten.

Verder staat de wereld om ons heen niet stil. We moeten ons continu aanpassen, ook als watertechnologen. Nieuwe uitdagingen zoals de energietransitie en de circulaire economie roepen om samenwerking en innovatieve oplossingen."

'De watertechnologiesector moeten zich meer richten op de ontwikkeling van businesscases'

'Van kennis en kunde naar kassa' en een verdubbeling van de toegevoegde waarde in 2020, zo luidt het streven in de Kennis- en Innovatieagenda. Wat is de toegevoegde waarde?

"In 2002 schatte BBO/Grontmij die toegevoegde waarde van de watertechnologiesector tussen 3,9 en 4,6 miljard euro. Dat onderzoek van BBO/Grontmij wordt momenteel herhaald en begin 2018 verwachten ze de uitkomsten. Ik ben benieuwd. De watertechnologiesector is nu redelijk technisch gedreven; we moeten ons meer richten op de ontwikkeling van businesscases. De technische inhoudsmensen en de commerciële partijen spreken niet altijd elkaars taal. Ik vind het een rol van ons als bestuur om te kijken hoe we die talen beter kunnen verbinden. Om zo'n mkb-bedrijf te koppelen aan dat kennisinstituut, dat dan ook wat zakelijker en pragmatischer moet leren kijken. Het is belangrijk om tempo te maken en om af en toe al wat laaghangend fruit te laten zien. Dat doe je ook door innovaties met verdienvermogen te versterken, zoals goed exporteerbare hightechinnovaties als smart-data-analyse, sensing en het slimme riool met detectiesystemen."

Het is toch best lastig vooraf te bepalen welke innovatie potentie heeft en het waard is om in te investeren als topsector?

"Op het moment dat we twijfelen of iets echt kansen heeft of alleen maar voor een kleine niche potentie heeft, moet je meer expertise invliegen om dat te kunnen beoordelen. Misschien iemand van VNO-NCW of iemand met een bedrijfskundige bril. Misschien moeten we ook wel al met investeerders als banken om tafel om na de gesubsidieerde projectfase een vervolg aan de innovaties te kunnen geven. Je moet verder doorkijken, daarom is een >

TKI WATERTechnologie

Het TKI Watertechnologie (een van de drie TKI's van de Topsector Water & Maritiem – naast het TKI Deltatechnologie en het TKI Maritiem) heeft als doel om kennisontwikkeling en innovatie op het gebied van watertechnologie te bevorderen. Het richt zich specifiek op de innovatiethema's *resource efficiency, smart water systems en sustainable cities*. Met overheidssubsidie (TKI-toeslag) voert het daartoe publiek-private onderzoeksprojecten uit. Onderzoeksorganisaties als Wetsus, Deltares en KWR zijn penvoerder van deze projecten, waarin wordt samengewerkt met drinkwaterbedrijven, waterschappen, advies- en ingenieursbureaus en mkb-bedrijven in milieu- en watertechnologie.

‘Het is toch veel mooier om met elkaar nog meer te genereren, driedubbel winst in te boeken, dan in je uppie trots te zijn’

JOKE CUPERUS

Joke Cuperus (1955) is sinds eind 2015 directeur van drinkwaterbedrijf PWN en werd afgelopen november benoemd tot voorzitter van het Topconsortium Kennis en Innovatie Watertechnologie. Voor PWN werkte ze zes jaar bij Rijkswaterstaat als hoofdingenieur-directeur Oost-Nederland, de laatste twee jaar gecombineerd met de functie van hoofdingenieur-directeur Ruimte voor de Rivier.

Cuperus' eerste kennismaking met de waterwereld was als directeur Stadsbeheer bij de gemeente Groningen (2003-2009). Daarvoor werkte ze lange tijd bij de Rijksuniversiteit Groningen, waar ze zelf in de jaren zeventig rechten studeerde, onder meer als studentendecaan, hoofd centrale studentenadministratie en directeur Arbo- en Milieudienst.

businessbenadering ook zo belangrijk. Maar eerst wil ik zelf eens zien wat er zoal binnenkomt aan projectvoorstellen en wat ik daarvan vind.”

U wilt daarbij ook breder kijken dan de watertechnologiesector sec?

“Precies. Ik ben heel erg gecharmeerd van cross-sectorale samenwerking met andere topsectoren. De sectoren zijn te veel op zichzelf gericht, terwijl je meer exposure krijgt als je cross-sectorale verbanden opzoekt. Daar ga ik naar streven. Met de tuinbouw bijvoorbeeld. We zijn als TKI al een samenwerking gestart met de topsector Tuinbouw, gericht op een circulaire watervoorziening. Dát vind ik nou leuke projecten en daar wil ik er meer van zien.

Of kijk naar de energietransitie, dan denken mensen aan de rol van energiebedrijven maar niet aan waterbedrijven. Terwijl wij thermische energie, warmte en koude, uit onze drinkwaterleidingen kunnen winnen. Als je zo'n idee uitbouwt, dan doe je iets in de energiesector én iets in die watertechnologiesector. Het lijkt voor de hand te liggen, maar eigenlijk is het best lastig door de verkoking binnen die sectoren. Dat vind ik een leuke opgave: om het TKI uit te dagen wat creatiever te kijken, zodat meerdere sectoren samen kunnen schitteren.”

Hoe wilt u dat bereiken?

“Het begint bij de pijplijn. Door de programmaraad met vertegenwoordigers van de onderzoeksorganisaties, die het bestuur adviseert over projecten die we als TKI op de streep zouden moeten zetten, uit te dagen meer met die cross-sectorale bril te gaan kijken. We kunnen cross-sectorale samenwerking ook opnemen als randvoorwaarde. Binnenkort ga ik in gesprek met de programmaraad, en dan wil ik ook wel horen waar zij nou precies op toetsen.”

Het kabinet Rutte III zal zich ten aanzien van het topsectorenbeleid richten op de maatschappelijke thema's als water. Dat klinkt positief.

“Tegelijkertijd benadrukt ook hij meerwaarde te willen zien op die cross-sectorale samenwerking tussen de topsectoren. Te meer reden daar werk van te maken. Het kabinet heeft extra middelen, 400 miljoen euro, aangekondigd voor fundamenteel en toegepast onderzoek. Wij willen natuurlijk proberen daar wat trekkingsrechten te behalen, zodat we van meerdere puntjes uit die taart kunnen meeten. We hebben allemaal met dezelfde thema's te maken, zoals duurzaamheid, of je nou landbouwer, drinkwaterbedrijf of duurzaam recycler bent. Het is toch veel mooier om met elkaar nog meer te genereren, driedubbel winst in te boeken, dan in je uppie trots te zijn?” |